

Raziskovanje izvora imen domačij na Polhograjskem

Urška Žagar, Osnovna šola Polhov
Gradec

Raziskovalna (domača) naloga učencev OŠ Polhov Gradec

Učenci predmetne stopnje (6. do 9. razred) raziskujejo izvor imen domačij, na katerih živijo (ali živijo njihove babice, dedki, sorodniki, sosedi, prijatelji ...).

Razvojni proces projekta

Uvodna motivacija pedagoške ure – razlaga nastanka mojega priimka ter razlaga nastanka imena domačije, na kateri sem odraščala.

Nekateri učenci delijo svoje znanje o izvoru imen, nekatere se je prijel tudi vzdevek, ki je povezan z „domačim imenom“ domačije.

Učenci z zanimanjem poslušajo in pripovedujejo o izvoru različnih „domačih“ imen ali priimkov ter vzdevkov.

Domača naloga učencev

Domača naloga – učenci svoje starše/stare starše/prijatelje/sorodnike/sosede povprašajo o izvoru domačih/hišnih imen.

Učenci lahko:

- napišejo „pripovedko“ o izvoru imena domačije,
- napišejo rokopis „razlagalne pripovedke“ nekoga starejše generacije,
- posnamejo zvočni posnetek kogarkoli.

Primer razlagalne pripovedke

Pr' Vodame

Odraščala sem na kmetiji, ki se nahaja v neposredni bližini reke Horjulke, ob kateri so moji predniki zgradili mlin, saj ima reka na tem mestu kar nekaj padca. Najprej so s pomočjo kostanjevih debel zgradili jez, ob jezu pa mlin za mletje žita. V mlin so prihajali različni ljudje od blizu in daleč mlet moko. Eden od takratnih hlapcev, ki je skrbel za mlin, se je nekako znašel v vodi, v reki Horjulki in vpil na pomoč, saj ni znal plavati: »Voda me, voda me!« Od takrat naprej se na naši domačiji reče Pr Vodame.

Učiteljica Urška Žagar

Vsebina domače naloge kot predmet raziskovalne naloge

- Projekt Evropski teden kulturne dediščine
- Izjemno in nepričakovano medgeneracijsko sodelovanje in prepletanje
- Zbiranje ustnih, pisnih virov
- Intervjuji s starejšimi prebivalci
- Dokumentiranje lokalnih zgodb
- Analiza zgodovinskih zapisov
- Terensko delo
- Obisk domačij in dokumentiranje izvora imen

Primeri zapisa izvora imena domačij

Pr' Muh

Domačija Pr' Muh leži v starem delu Polhovega Gradca in je druga najvišje ležeča domačija na pobočju Starega gradu. V njeni bližnji soseščini ležijo domačije z naslednjimi hišnimi imeni: Pr' Stritarju, Pr' Markovc, Pr' Tinčet, Pr' Jereb, Pr' Luštk, Pr' Facij, Pr' Petrč, Pr' Škrab. Pr' Muh se je leta 1955 rodila moja babica Mihaela. Njena starša sta bila Jože in Tilka. Tilka se je prav tako rodila Pr' Muh, njen mož Jože pa je bil Škrabov. Tilkina starša sta bila Jože in Julijana. Od kod izvira ime Pr' Muh, ne vemo prav zagotovo. Menda je prvi lastnik te domačije imel vse živali kar v hiši. Kokoši so skakale vsepovsod in pujsi so ležali pod pečjo, posledično je bila vsa hiša polna muh, vsaj v poletnem času. Ženi prvega lastnika so tako rekli Muhova Johana. Možno je tudi, da so hišno ime lastniki prinesli s seboj, saj se tako imenuje še kar nekaj domačij v Sloveniji. Babica se spominja, da je bilo v njeni mladosti v poletnih mesecih toliko muh, da je bil okvir hišnih vrat popolnoma črn. Mama jo je kregala, ker ni zapirala vrat in so muhe letele v hišo in posedale vsepovsod. Čeprav so marsikje imeli več domačih živali, niso imeli toliko muh. Očitno so muhe nekako vedele, katera hiša jim pripada. Hišno ime bo najbrž ostalo še za prihodne rodove, pa tudi če nam uspe muhe iztrebiti.

- Ajda Janša, 9. b

Primeri zapisa izvora imena domačij

Pr' Piš

Pri nas doma se reče Pr` Piš. Ime smo dobili po vetru, ki se imenuje piš in je v naših krajih zelo znan, da piha. Piha čez naše dvorišče. Kaj sploh je piš? To je kratkotrajen, navadno oster, močan veter. Piš nastane, poneha in utihne. Jesenski in večerni piš pa je lahek in leden. Novica, da piš piha čez naše dvorišče, se je širila od hiše do hiše in tako smo dobili ime. Novica se je začela širiti pred približno 120 leti.

Maša Setničar, 7. a

Primeri zapisa izvora imena domačij

Pr' Snopk

Moj stari ata Matija Kavčič je svojo mladost preživel na Snopkovi domačiji v Šentjoštu. Ime Snopk je znano že nekaj stoletij, ni točno znano, kdaj se je pojavilo. V Šentjošt pa je ime prišlo, ko so se še predniki mojega starega ata preselili iz Žirov, kjer so živeli v Snopkovi dolini. Ime te doline pa je verjetno prišlo iz »snopa« (trave žita, zvezane skupaj).

Moj stari ata pa se je pohecal, da imamo tudi svojo himno, iz znane ljudske pesmi:

Po Koroškem, po Kranjskem

že ajda zori, že ajda zori, ajda zori ...

*... Tri dni jo je žela, tri snope in pol,
tri snope in pol, tri snope in pol ...*

Ugotovitve in spoznanja

- Imena domačij so pomemben del lokalne identitete.
- Projekt je povezal člane skupnosti, različne generacije in spodbudil zanimanje za kulturno dediščino.
- Ohranjanje imen domačij je neprecenljiv zaklad posamezne domačije in njenih uporabnikov.

Predlogi za nadaljnje raziskave

- Širitev raziskovanja na sosednja območja
- Predstavitev projekta s spremljajočo razstavo v Javnem zavodu Polhograjska graščina
- Objave v lokalnih medijih
- Povezava z Milko Bokal, ki je zbrala pripovedi ljudi iz Horjulske in Polhograjske doline (zvočni posnetki v narečju)